

Umowa-zlecenie i umowa o dzieło – co powinniśmy o niej wiedzieć?

Świadczenie pracy, rozumianej jako wykonywanie określonych czynności podejmowanych w celu uzyskania danego efektu, może być realizowane w ramach różnych podstaw prawnych. Do najpopularniejszych należy bez wątpienia stosunek pracy, ale w polskich realiach dużą rolę odgrywają też stosunki cywilnoprawne – w szczególności stosunek zlecenia i dzieła.

W pierwszym rzędzie należy podkreślić, że każda z form zatrudnienia charakteryzuje się określonymi cechami, których spełnienie przesądza, że w danej (konkretnej) relacji między zatrudnionym a zatrudniającym powinien znaleźć zastosowanie konkretny rodzaj umowy. Przykładowo podporządkowanie (wyrażające się m.in. możliwością wydawania wiążących poleceń co do sposobu wykonywania pracy czy czynności, które należy wykonywać), dobrowolność, wymóg osobistego świadczenia pracy, ryzyko po stronie podmiotu zatrudniającego (np. ekonomiczne, przejawiające się w tym, że nawet

w razie braku zakładanego efektu ekonomicznego istnieje obowiązek wypłaty wynagrodzenia osobie pracującej) czy obligatoryjność wypłaty wynagrodzenia świadczą o tym, że mamy do czynienia ze stosunkiem pracy.

Podobnie swoiste cechy ma zatrudnienie cywilnoprawne. Jedną z istotniejszych jest przy tym równorzędność stron, z czego wynika brak podporządkowania i brak kierownictwa (skoro obie strony są formalnie równe, to żadna nie może drugiej wydawać poleceń). W tym wypadku warto jeszcze zwrócić uwagę na fakt, że w ramach zatrudnienia cywilnoprawnego można dokonać dalszego rozróżnienia na poszczególne typy umów. W praktyce najważniejszą rolę odgrywają umowy-zlecenia, o których mowa w art. 734 i następnych Kodeksu cywilnego. Doprecyzowując, najczęściej stosuje się umowy o świadczenie usług, do których to umów stosuje się przepisy o zleceniu – art. 750 Kodeksu cywilnego (formalnie rzecz biorąc, zlecenie polega na wykonywaniu

czynności prawnych dla dającego zlecenie, czyli np. podpisywanie umów), podczas gdy wykonywanie czynności faktycznych (np. związanych z usługami budowlanymi) jest przedmiotem właśnie umów o świadczenie usług. Ze względu na powszechny sposób nazewnictwa w dalszej części używane będą sformułowania „umowa zlecenia” czy „zlecenie”, jednak będą się one odnosiły także do świadczenia usług.

Obok umowy-zlecenia funkcjonuje także umowa o dzieło (art. 627 i następne Kodeksu cywilnego). Najważniejszą różnicą pomiędzy zleceniem a dziełem jest fakt, że w pierwszym przypadku strony umawiają się na uzyskanie konkretnego rezultatu (np. namalowanego obrazu), podczas gdy w drugim przypad-

ku przedmiotem umowy jest to, że zleceniobiorca będzie w sposób staranny wykonywał zleczone czynności (które oczywiście w założeniu powinny doprowadzić do uzyskania określonego efektu, ale ten element nie jest przedmiotem umowy). Warto zresztą zauważyć, że umowa o pracę także jest umową starannego działania (a nie rezultatu) – pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy (art. 22 § 1 Kodeksu pracy), a nie uzyskania określonego celu. Z tego powodu w praktyce najczęściej umowa o pracę jest zastępowana właśnie zleceniem.

dr Jakub Szmít

starszy specjalista w Zespole Prawnym KK NSZZ „Solidarność”

103,8 FM / 94,1 FM

**we wtorki godz. 19.15
i w piątki godz. 21.30
związkowe audycje
Zorganizowani
mają lepiej**

Prawnik informuje

Nauczyciel jako funkcjonariusz publiczny?

W pewnym aspekcie tak. Zgodnie z przepisem art. 63 ust. 1 Karty Nauczyciela (KN) „Nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1023).” Nie oznacza to, że mogą jak „drogówka” wystawiać mandaty, a z gwizdka powinni korzystać jedynie podczas zajęć z wychowania fizycznego.

Zakres ochrony

Zakres ochrony nauczyciela, jako funkcjonariusza publicznego określają przepisy art. 222 kodeksu karnego (kk) – dot. naruszenia nietykalności cielesnej, art. 223 kk – dot. czynnej napaści, art. 224 § 2 kk – dot. wywierania wpływu na czynności urzędowe i art. 226 kk – dot. znieważenia.

Oznacza to zaostrenie kar wobec sprawców dopuszczających się wobec nauczycieli określonych czynów zabronionych. W odniesieniu do ostatniego przypadku Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z 20 czerwca 2012 r., sygn. akt: I KZP 8/2012 wyjaśnił, że „Przedmiotem ochrony normy art. 226 § 1 k.k. jest z jednej strony prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwowych i samorządowych, czy szerzej autorytet państwa, z drugiej godność funkcjonariusza publicznego lub osoby przybranej mu do pomocy, przy czym autorytet danej instytucji ma znaczenie pierwszoplanowe. Prawidłowe funkcjonowanie instytucji chronione jest przez zapewnienie poszanowania dla funkcjonariuszy podczas wykonywania ich obowiązków służbowych. Ze względu na rodzaj wykonywanych czynności funkcjonariusze publiczni powinni mieć zapewnioną wzmożoną ochronę, także w odniesieniu do ich godności. Wykonywanie ich funkcji wiąże się bowiem

z uczestnictwem w sytuacjach konfliktowych, w których szczególnie narażeni są na agresję lub naruszenie dóbr osobistych.”

Skoro dotknęliśmy „dóbr osobistych” warto wspomnieć również, że na podstawie art. 24 i art. 448 kodeksu cywilnego (kc), osoba, której dobro osobiste zostało naruszone może żądać zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Końcowo warto wreszcie wskazać również na przepis art. 212 kk dotyczący zniesławienia, a penalizujący pomawianie innej osoby o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności.

Tryb dochodzenia ochrony

Dla czynów zabronionych w związku z przepisem art. 63 KN, czyli naruszenia nietykalności cielesnej, czynnej napaści, wywierania wpływu na czynności urzędowe i znieważenia, przepis art. 63 ust. 2 KN określa,

że „Organ prowadzący szkołę i dyrektor szkoły są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.” W praktyce oznacza to konieczność zgłoszenia popełnienia czynu zabronionego do organu ścigania (policja lub prokuratura) – jeśli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa.

Dla realizacji roszczeń cywilnych wynikających z naruszenia dóbr osobistych przewidziane jest postępowanie sądowe inicjowane powództwem o ochronę dóbr osobistych i/lub zadośćuczynienie.

Sprawa o zniesławienie toczy się w ramach postępowania karnego, jednak ściganie tego przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego, tzn. że co do zasady pokrzywdzony (oskarżyciel) musi wnieść do sądu prywatny akt oskarżenia.

Rafał Rzepecki